

Nr 370.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående provisorisk reglering av viss förlust i Sveriges riksbank; given Stockholms slott den 8 november 1946.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 november 1946.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler fråga om provisorisk reglering av viss förlust i Sveriges riksbank samt anför därvid följande.

I skrivelse den 31 oktober 1946 ha fullmäktige i Sveriges riksbank anfört följande.

Vid föredragning den 12 juli 1946 i allmän statsrådsberedning samt, enligt beslut vid denna beredning, i utrikesnämnden av frågan om sänkning av de utländska växelkurserna framhöll fullmäktiges ordförande i enlighet med fullmäktiges uppdrag, att åtgärder torde böra vidtagas för att provisoriskt reglera det underskott i riksbankens kapitalbalans som efter apprecieringen måste framkomma genom en nedskrivning av det bokförda värdet av riksbankens innehav av guld och utländska valutor m. m. Det påpekades därvid, att denna brist tillsvidare, så länge ovisshet råder om den allmänna utvecklingen av växelkurserna, finge betraktas såsom nominell.

Enligt verkställda beräkningar kan den nedskrivning som på grund av apprecieringen erfordras för riksbanken, uppskattas till omkring 527 milj. kronor. Fullmäktige erinra om att vissa valutatillgångar av riksgäldskontoret redovisas under Fonden för kreditgivning till utlandet. Vid nedskrivning av dessa enligt av riksbanken tillämpade principer skulle framkomma ett avskrivningsbehov å i runt tal 10 miljoner kronor. Någon medelsanvisning för en sådan avskrivning är enligt fullmäktiges mening för närvarande ej påkallad.

Bokföringsvärdet av riksbankens innehav av guld och utländska valutor understeg vid tidpunkten för apprecieringen enligt verkställda beräkningar dagsvärdet med omkring 345 milj. kronor. Efter avdrag härför kan sålunda det belopp, som bör bokföringsmässigt regleras till följd av apprecieringen, uppskattas till omkring 182 milj. kronor. Detta belopp torde interimistiskt böra för redovisning överföras till riksgäldskontoret genom att till riksbanken överlämnas en av riksgäldskontoret utfärdad icke räntebärande skuldförbindelse. Så länge en bokföringsförlust för riksbanken på detta sätt balanseras, torde för riksbanken uppkommande vinster icke böra inlevereras till budgeten utan tillsvidare fonderas för den slutliga reglering som kan bli erforderlig.

Under återopande av det anförda hemställa slutligen fullmäktige, att Kungl. Maj:t ville till riksdagen göra den framställning i ämnet som må befinnas påkallad.

Fullmäktige i riksgäldskontoret, som beretts tillfälle att yttra sig över förslaget, ha i skrivelse den 7 november 1946 anfört följande.

Det synes även fullmäktige i riksgäldskontoret önskvärt, att den förlust å omkring 182 milj. kronor, som beräknas komma att kvarstå efter en reglering av bokföringsvärdet å riksbankens innehav av guld och utländska valutor till gällande dagsvärden, avlyftes från riksbanken. Fullmäktige ha icke något att erinra mot att förlusten vid sidan om riksstaten interimistiskt överföres till riksgäldskontoret för redovisning samt att härvid för ernående av kapitalbalans i riksbankens räkenskaper till banken överlämnas en av riksgäldskontoret utfärdad, icke räntebärande skuldförbindelse. Villkoren i övrigt för förbindelsen torde böra bestämmas efter överenskommelse mellan fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret.

Bokföringsmässigt innebär transaktionen för riksgäldskontorets del, att statsskulden ökas med skuldförbindelsens belopp, samtidigt som å riksgäldsfondens tillgångssida uppföres en lika stor fordran hos statsverket. I den mån medel ställas till förfogande för täckande av förlusten blir det möjligt att minska såväl skuld- som tillgångsposten.

Enligt förslaget skulle riksbankens vinstmedel, så länge förlusten kvarstår oreglerad i riksgäldskontoret, icke inlevereras till statsverket utan tillsvidare fonderas för den slutliga reglering, som kan bli erforderlig. Ehuru det enligt fullmäktiges mening varit önskvärt, att vinstmedlen för varje år kunnat direkt användas för förlustens nedskrivning, synes med hänsyn till ovissheten om valutamarknadens utveckling den föreslagna provisoriska anordningen vara att föredraga. Erinras må, att det ankommer på bankoutskottet att underställa riksdagen frågan om dispositionen av den under nästföregående år uppkomna bankovinsten. Hithörande redovisningsspörsmål torde härvid komma att bli föremål för övervägande med utgångspunkt från det varje år aktuella läget.

Förslagets genomförande erfordrar beslut av riksdagen, att riksbankens här avsedda förlust skall överföras till riksgäldskontoret samt att i sam-

band därmed riksgäldskontoret skall tillhandahålla riksbanken en icke räntebärande förbindelse å ifrågavarande belopp.

Såsom framhålles i den remitterade skrivelsen är någon medelsanvisning för täckande av förlusten å de i riksgäldskontoret under fonden för kreditgivning till utlandet bokförda valutatillgångarna för närvarande ej påkallad. Inflytande ränteinkomster å dessa tillgångar synas i fortsättningen liksom hittills böra disponeras för nedskrivning av deras bokföringsvärde. Frågan, huruvida härutöver särskilda åtgärder böra vidtagas för reglering av förlusten, synes böra upptagas under hösten 1947 i samband med anmälan av under innevarande budgetår uppkomna förluster å av riksgäldskontoret förvaltade kapitalfonder. Härvid synes i första hand böra övervägas att överföra förlusten till fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster.

Vid apprecieringen av den svenska kronan den 13 juli 1946 blev det för riksbanken nödvändigt att skriva ned det bokförda värdet av bankens reserver i guld och främmande valutor. Med den bokföring av sådana tillgångar som banken förut tillämpat hade skapats en reserv för mötande av ett eventuellt värdefall på sammanlagt 345 miljoner kronor. Värdeminskningen i samband med apprecieringen uppgick emellertid till 527 miljoner kronor, varvid icke medräknats en värdeminskning å över 10 miljoner kronor för riksgäldskontorets andel i riksbankens innehav av brittiska skattkammarväxlar. För riksbanken uppkom sålunda en bokföringsförlust på netto 182 miljoner kronor. Det bör understrykas, att denna förlust tillsvidare endast är nominell. Hur läget slutligen kommer att gestalta sig blir helt beroende på den internationella valutautvecklingen.

Ifrågavarande bokföringsförlust är orsakad av en åtgärd, som ingått såsom ett led i den allmänna ekonomiska stabiliseringspolitiken. Den är alltså icke att betrakta såsom en förlust i riksbankens rörelse. Med tanke på den form i vilken riksbankens ekonomiska verksamhet är organiserad, bör den icke balanseras i bankens bokföring utan bli föremål för reglering. Då det emellertid är ovisst, i vad mån en förlust slutligen kommer att föreligga, bör ifrågavarande reglering ske endast provisoriskt och betraktas såsom en ren bokföringsåtgärd. Bankofullmäktiges, av fullmäktige i riksgäldskontoret biträdda förslag tillgodoser de synpunkter som här angivits. Överlämnandet av en räntefri skuldförbindelse från riksgäldskontoret till riksbanken innebär nämligen ingenting annat än en provisorisk omföring av förlustens redovisning till riksgäldskontoret, vilken lämnar frågan om en slutlig reglering öppen men löser bokföringsproblemet. Jag tillstyrker därför, att förlusten provisoriskt regleras i enlighet med förslaget.

Jag biträder även bankofullmäktiges uppfattning att, så länge förlustfrågan står öppen, några vinster å riksbankens verksamhet icke lämpligen böra inlevereras till statsverket. Om löpande vinster tillsvidare fonderas inom banken, skapas härigenom en reserv, som kan komma till användning om och när en förlust slutligen konstateras. Skulle någon definitiv förlust icke uppstå, får givetvis frågan om dispositionen av vinstmedlen upptagas till ny prövning.

Någon omföring av den bokföringsförlust, som i anledning av apprecieringen framkommer på fonden för kreditgivning till utlandet, till fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster synes mig tillsvidare icke motiverad.

Med åberopande av det anförda får jag hemställa att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att besluta, att den bokförda nettoförlust å riksbankens innehav av guld och främmande valutor som uppkommit i anledning av apprecieringen av den svenska kronan den 13 juli 1946 skall för redovisning överföras till riksgäldskontoret, som därvid skall till riksbanken överlämna en mot förlusten svarande, icke räntebärande skuldförbindelse.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

W. Dickson.